

**Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused
Euroopa – Vahemere piirkonnas“**

(omaalgatuslik arvamus)

(2018/C 081/06)

Raportöör: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Täiskogu otsus	30.3.2017
Õiguslik alus	kodukorra artikli 29 lõige 2 – omaalgatuslik arvamus
Vastutav seksioon	välissuhete seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	28.9.2017
Vastuvõtmine täiskogus	18.10.2017
Täiskogu istungjärk nr	529
Hääletuse tulemus	123/0/1
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Juba 1995. aasta Barcelona protsessis⁽¹⁾ on rõhutatud majandus- ja sotsiaalvaldkonna organisatsioonide ja üldiselt kodanikuühiskonna olulisust vajaliku tegurina rahul ja stabiilsusel rajaneva ala järkjärguliseks kujundamiseks, ühise heaolu saavutamiseks ning kultuuride ja tsivilisatsioonide vahelise dialoogi loomiseks Vahemere piirkonna eri riikide, ühiskondade ja kultuuride vahel. Tänapäeval on Vahemere piirkonna kodanikuühiskonna organisatsioonid kaasamise, osalemise ja avaliku sektori asutuste, sealhulgas kohalike omavalitsustega dialoogi pidamise foorumid, mille eesmärk on edendada majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi Vahemere piirkonnas. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee peab vajalikuks **tugevdada majandus- ja sotsiaalõukogude rolli** (kui need on olemas) ja **edendada nende loomist** riikides, kus need on kadunud või kus neid ei ole loodud, tõhustades eri osalejate koostööt. Nimetatud õiguste edendamisel tuleks nii majandus- ja sotsiaalõukogudel kui ka majandus- ja sotsiaalvaldkonna organisatsioonidel luua partnerlusi, mille abil on nimetatud õiguste teostamine reaalsem ja tõhusam.

1.2. Naisi mõjutavad soolised stereotüübid, mis taasloovad poliitilisi, majanduslikke ja hariduslikke takistusi, millega kaasnevad tõsised tagajärjed ühiskonna arengule. Komitee kutsub üles vähendama suuri erinevusi õigusaktide ja tegelikkuse vahel. Selleks tuleb komitee hinnangul tagada kiiresti vahendid kõnealuste õigusaktide tõhusa rakendamise eest vastutavate asutuste koolitamiseks ja nende teadlikkuse suurendamiseks. Õiguste tugevdamiseks soovitab komitee kohalikel ametiasutustel teha soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas koostööd asjaomase ühiskonna eri valdkondades tegutsevate organisatsioonide, majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejate, kodanikuühiskonna ja nende võrgustikega. Samuti peavad selle töö toetamiseks andma oma panuse ülikoolid ja spetsialiseerunud uurimiskeskused.

1.3. Vägivaldse ekstremismi ohu vastu võitlemiseks tuleb tegeleda selle eri põhjuste, mitte ainult julgeolekuga. Siinkohal on oluline roll majandus- ja sotsiaalvaldkonna organisatsioonidel koostöös kultuuride- ja religioonidevahelisele dialoogile pühendunud asutuste ja võrgustikega, et saavutada suurem mõju ning hõlmata oma tegevusse **kultuuripärand, kunstilised väljendusvormid ja loomemajandus**. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni ja Vahemere Liidu liikmesriike üles edendada neid kultuuridevahelise dialoogi alaseid tegevusi ka sotsiaalpartnerite hulgas, tugevdades omakorda palju aastaid Vahemere piirkonnas tegutsenud spetsialiseerunud organisatsioone, nagu Anna Lindhi Fond⁽²⁾. Komitee kutsub üles tegema tihedamat koostööd, et kaitsta kultuuripärandit, mida tänapäeval ohustavad relvakonfliktid ja vägivaldsed organisatsioonid.

⁽¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/barcelona-declaration-adopted-at-the-euro-mediterranean-conference-2728-november-1995/> .

⁽²⁾ <http://www.annalindhfoundation.org/>.

1.4. **Majanduslikud, tööalased ja sotsiaalsed õigused** on majanduse ja demokraatliku ühiskonna arenguks hädavajalikud. Nende hulgas on kesksed elemendid ettevõtlusvabadus, ühinemis- ja kollektiivse aktsiooni vabadus, kollektiivlääbirääkimised ning sotsiaalkaitse sellistes valdkondades nagu tervishoid, haridus või vanaduspõlv. Nagu on juba märgitud ILO asutamisdokumentides ja Philadelphia deklaratsioonis, peab majanduskorralduse aluseks olema sotsiaalne õiglus. See peaks olema ka kogu riikliku ja rahvusvahelise poliitika keskne eesmärk. Philadelphia deklaratsioonis märgitakse, et majandus ja rahandus on inimeste teenistuses olevad vahendid.

1.5. Meedial on oluline roll vastastikuste nägemuste ja arusaamade kujundamises ning see on oluline vahend kultuuridevahelise dialoogi parandamiseks ning austuse, sallivuse ja vastastikuse mõistmise edendamiseks. Seepärast väljendab komitee heameelt selliste projektide käivitamise üle, millega edendatakse mitmekesisuse austamist ning soodustatakse eelarvamuste-, stereotüüpide- ja moonutustevaba teabe levikut. Samuti julgustab komitee jälgimis-, koolitus- ja teadlikkuse suurendamise vahendite ulatuslikumat kasutamist rassismi ja islamifobia vastu võitlemiseks meedias ning kutsus üles arendama nii kutsealasele eetikale kui ka väljendusvabaduse kaitsmisele suunatud koostöömehhanisme ja ametialasele arengu ühisplatvorme.

1.6. Haridus on peamine viis sotsiaal-majandusliku liikuvuse saavutamiseks ning sellest tulenevalt elukvaliteedi võimalikuks parandamiseks. Ebavõrdsed võimalused hariduses seavad aga ohtu piirkonna stabiilsuse ja julgeoleku. Seepärast soovib komitee teha koostööd, et parandada põhi- ja keskhariduse, kõrghariduse ja kutsehariduse kvaliteeti kogemuste vahetamise kaudu õppekavade koostamise ja metoodikaalase innovatsiooni vallas. Samas peab komitee väga oluliseks ületada teadmiste lõhe Vahemere kahe kalda vahel ning soovib sel eesmärgil edendada teadmusvõrgustikke ja ühisuuringuid, mis soodustaksid teadmiste edasiandmist ja ringlust, ning toetada õpetajate, õpilaste, teadlaste ja uurijate liikuvust ning nende töö tõlkimist, eelkõige araabia keelest ja araabia keelde.

1.7. Mitteformaalne haridus on vajalik täiendus, arvestades selle väärtust kaasavama ja mitmekesisema ühiskonna kujundamisel. Komitee peab vajalikuks suurendada koostoimet formaalse ja mitteformaalse hariduse vahel ning soodustada seda tüüpi haridust kui vahendit, mis aitab edendada rahukultuuri ja elukestvat õpet. Seepärast soovib komitee eraldada mitteformaalsele haridusele rohkem rahastamisvahendeid ning edendada kogemuste ja teadmiste edasiandmist Euroopa ja Vahemere lõunapiirkonna riikide vahel.

1.8. Selleks et arendada kaasavat ja konkurentsivõimelist majandust, tuleb toetada inimeste tehnoloogilist ja e-kaasatust. Selleks rõhutab komitee vajadust toetada piirkondlikke ja kohalikke projekte, mille abil suurendatakse kodanike oskusi uute tehnoloogiate kasutamisel, ettevõtlusetegevuses ja digivaldkonnas, ning tugevdada algatusi, mis edendavad kodanikuühiskonna osalust, digiharidust ja inimväärsete töökohtade loomist, näiteks linnade sotsiaalse ja digitaalse innovatsiooni algatused (nn laborid).

2. Taust

2.1. 2011. aastal raputas Araabia riikide noorte soov muutuste järele poliitilisi süsteeme, mis seati ootamatult tugeva kahtluse alla. Tuneesias, Egiptuses, Liibüas ja Jeemenis tagandati riigijuhid, kuid nende riikide edasine saatus viis nad väga erinevatele radadele: Tuneesias toimus järkjärguline üleminek, mida soodustas riigi dünaamiline kodanikuühiskond, Egiptuses vahetus režiim ning Liibüas ja Jeemenis leidsid aset otsesed relvakonfliktid. Süürias algas verine sõda, mis on nüüdseks omandanud piirkondliku ja rahvusvahelise mõõtme. See on põhjustanud traagilist sundrännet ja ennenägematuid rändevooget, mis on destabiliseerinud kogu Euroopa – Vahemere piirkonna.

2.2. Lisaks režiimivahetusele oli eesmärgiks võrdsema ja kaasavama süsteemi loomine, poliitilised vabadused, sotsiaalne õiglus, võimalused ja inimväarikus. Need ootused nurjusid ega leidnud sotsiaalvaldkonnas väljundit. Nurjumisele aitasid kaasa revolutsioonivastased jõud nii asjaomastes riikides kui ka väljaspool. Kuus aastat hiljem on majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi puudutavad õigustatud nõudmised ikka veel aktuaalsed ja lahendamata ning jätkuvalt piirkonna potentsiaalne ebastabiilsuse allikas.

2.3. Seetõttu peab komitee äärmiselt prioriteetseks rahu ja demokraatia saavutamist kogu piirkonnas ning kõigi piirkonnas elavate inimeste inim- ja põhiõiguste austamist.

2.4. Võõrandamatud põhiõigused

2.4.1. Komitee kutsub Vahemere lõuna- ja idapiirkonna riike üles järgima kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti ⁽³⁾ ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ⁽⁴⁾. Samuti rõhutab komitee ilmalikkuse põhimõtete ja väärtuste olulisust ning rahvuslike, etniliste, religioossete ja keeleliste vähemuste ⁽⁵⁾ hulka kuuluvate isikute õiguste kaitse tähtsust.

2.4.2. Komitee toonitab kõikidele inimestele inimväärse elukvaliteedi tagamise keskset tähtsust. Komitee rõhutab vajadust tagada piisavas koguses ja taskukohase hinnaga joogivee ja toidu kättesaadavus, piisav juurdepääs energiale, et vältida energiavaesust nii üksikisiku kui ka kogukonna tasandil, ja tervishoiu areng ning edendada inimväärset elukeskkonda.

2.4.3. Võttes arvesse piirkonna erilist olukorda, tuleb üksikisikutele ja perekondadele tagada nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil õigus inimväärsele eluasemele või selle puudumisel inimväärsele varjupaigale. Komitee peab samuti vajalikuks tagada õigus laastatud piirkondade kaasavale ja inimväärsele taastamisele sõltumata sellest, kas piirkond on laastatud loodusõnnetuste või relvakonfliktide tõttu.

2.5. Õigus inimväärsele tööle: sotsiaalse stabiilsuse ja progressi tegur

2.5.1. Komitee on seisukohal, et naaberriikide ühiskonnad peaksid tegema ühiseid jõupingutusi, et suurendada kaasatust ja ühtekuuluvust. Samuti tuleks reformida ja uuendada nende majandust, et luua inimväärseid töökohti, mis on jätkusuutliku arengu oluline osa.

2.5.2. Samas rõhutab komitee vajadust tagada õigused, millele eespool toodud põhimõtted peavad tuginema. Sellega seoses tuleb nendes riikides tagada õigus inimväärsele tööle isiku olukorrast, religioonist või rahvusest sõltumata.

2.5.3. Komitee peab vajalikuks võtta meetmeid, et edendada inimväärset tööd kui viisi tagada sotsiaalne stabiilsus kui vaesuse vältimise vahend, nagu on toetatud ILO deklaratsioonis aluspõhimõtete ja põhiõiguste kohta töö ja selle järelemeetmetes ⁽⁶⁾ ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelises paktis, ⁽⁷⁾ ning kutsub üles kõnealuste dokumentidele alla kirjutama. Seepärast on oluline kaitsta töölaseid põhiõigusi, nagu ühinemisõigus, õigus asutada ametiühing või sellega ühineda, streigiõigus, kollektiivläbirääkimiste õiguse tegelik tunnistamine ning õigus teatud töötervishoiu ja tööohutuse tingimustele ning õigus saada töötasu.

2.5.4. Samuti, nagu ILO on soovitanud, tuleb välja töötada õigus eluasemele, et kaitsta kogu elanikkonda ning eeskätt elanikkonna kõige haavatavamaid osi. Samuti on väga oluline võidelda põhiõiguste rikkumiste vastu, nagu laste ärakasutamine või sunniiviisiline töö, ning edendada naiste ja puuetega inimeste juurdepääsu tööle.

2.6. Ettevõtlus: majandusarengut hoogustav tegur

2.6.1. Euroopa Liit on seisukohal, et viis põhitegurit rahu, stabiilsuse, turvalisuse ja jõukuse saavutamiseks Euroopa – Vahemere piirkonnas on järgmised: majandusareng majanduse ajakohastamise ja mitmekesistamise kaudu; ettevõtluskeskkonna ja innovaatilise ettevõtluse tugevdamine; töökohtade loomine kvalifitseeritud väljaõppe kaudu, eelkõige noorte jaoks; erasektori, eeskätt väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate areng ning energia- ja keskkonnasäästlikkus ⁽⁸⁾. EL rõhutab kvaliteetsete töökohtade loomist kui majandusliku jõukuse alust ning naiste ettevõtluse ja ettevõtlusalase koostoime suurendamist Vahemere mõlemal kaldal.

Komitee leiab omakorda, et need tegurid on sotsiaalse arengu lahutamatu osa, sest stabiilsus, turvalisus ja jõukus põhinevad alati integratsioonil ja sotsiaalsel ühtekuuluvusel.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>.

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=ET>.

⁽⁵⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Minorities.aspx>.

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>.

⁽⁸⁾ http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_en.pdf.

2.6.2. Ühisteatistes rõhutatakse nende riikide majandusarengu ühe määrava tegurina vajadust lubada eraettevõtlust ja tagada selleks õiglasel tingimused. Seepärast tuleb kindlustada õigusraamistik, millega tagatakse õigus eraomandile ja selle puutumatusel, mis sõltub õigusraamistikust.

2.6.3. Samuti peab komitee oluliseks, et ametiasutused kaitseksid vaba ja õiglast konkurentsi, millega tagatakse ettevõtjatele võrdsed tingimused. Seetõttu on oluline tagada võrdne juurdepääs rahastamisvõimalustele ja mikrofinantsteenuste võrdne kättesaadavus ning kindlustada, et haldusasutused oleksid korruptsioonivabad ja pühendunud rahva teenimisele.

2.7. Loomis- ja innovatsiooniõigus: mitmekesise ja lisandväärtust loova majanduse tagatis

2.7.1. Vahemere Liidu ministrite deklaratsioonis digitaalse majanduse kohta⁽⁹⁾ märgitakse vajadust edendada uute tehnoloogiate kaasavat ja üldist mõju kultuuri-, sotsiaal-, majandus-, valitsemis- ja julgeolekuvaldkonnas.

2.7.2. Komitee toetab samuti ühisteatistes väljendatud seisukohta vajaduse suhtes mitmekesistada ja arendada Vahemere piirkonna riikide majandust jätkusuutlikul ja kaasaval viisil.

2.7.3. Seoses uute programmide kavandamisega toonitab komitee vajadust luua ELi programme Euroopa – Vahemere piirkonna jaoks, et edendada innovatsiooni arengut, mis võimaldab edendada piirkonna majandusarengut, säilitades samas individuaalse ja kollektiivse loomis- ja innovatsiooniõiguse. See õigus eeldab, et tunnustatakse intellektuaalomandi õigust, innovatsiooni jagamise ja levitamise õigust ning uutele tehnoloogiatele ligipääsu õigust.

2.7.4. Komitee tunnustab e-kaasatust ja vaba juurdepääsu internetile nii individuaalse kui ka kollektiivse õigusena, mis on innovatsiooniga lahutamatu seotud.

2.8. Õigus kvaliteetsele haridusele: inimarengu nurgakivi

2.8.1. Haridus on peamine viis sotsiaal-majandusliku liikuvuse saavutamiseks ning elukvaliteedi võimalikuks parandamiseks. ÜRO Arenguprogrammis⁽¹⁰⁾ rõhutatakse, et kuigi põhiharidus on paljudes kõnealuse piirkonna riikides saavutanud üldise taseme ning olulisi edusamme on tehtud ka keskhariduse valdkonnas, on hariduse kvaliteet puudulik. Maailmapank on koostöös teiste ametitega koostanud programme kõnealuse piirkonna jaoks ning ka Euroopa Komisjon peaks selles vallas tegutsema. Samuti märgitakse, et haridusvõimaluste märkimisväärne ebavõrdsus kahjustab ühiskondlikku lepet Araabia riikides.

2.8.2. Vahemere Liidu tegevuskavas⁽¹¹⁾ rõhutatakse vajadust tugevdada haridust kui põhitegurit jätkusuutlike ja kvalifikatsiooni nõudvate töökohtade loomisel, eelkõige töötute noorte jaoks, kes on halbade tööharjumuste tekkimise ohus, ning soodustada teadust ja innovatsiooni kui majanduse ajakohastamise alust ja kestlikkust kui valdkonnaülest lähenemist kaasava sotsiaalse ja majandusliku arengu tagamiseks.

2.8.3. Sotsiaalkapitali tugevdamine on ülioluline piirkonna stabiilsuse ja julgeoleku tagamiseks. Seepärast on vaja soodustada põhi- ja keskharidust, kõrgharidust, juurdepääsu teadusele ja teaduslike teadmiste kättesaadavust, tööalast konkurentsivõimet, tervishoidu, noorte võimendamist ja liikuvust, soolist võrdõiguslikkust, arutelufoorumeid ja sotsiaalset kaasatust.“

2.8.4. Hoolimata mõningatest probleemidest seoses hariduse kättesaadavuse ja universaalseks muutmise ja vajadusest parandada põhi- ja keskhariduse kvaliteeti, seisneb peamine probleem hariduse ja tööhoive vahelise lõhe ületamises. Sellega seoses on väga oluline edendada struktuure tööturu ja haridussüsteemi ühendamiseks, et tagada noorte täielik kaasamine ühiskonda. Komitee peab siinkohal oluliseks edendada kogemuste vahetamist õppekavade koostamisel ja meetoodikaalase innovatsiooni valdkonnas, soodustades kogemuste ja tavade levitamist, et saavutada tööturu jaoks vajalikud oskused ja pädevus, ning edendada ja väärtustada kutseharidust ja -õpet, võttes arvesse väljakutset luua järgmise kümnendi jooksul Araabia riikides 60 miljonit töökohta.

⁽⁹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2014/09/UfMMinistersDeclarationEN.pdf>.

⁽¹⁰⁾ http://www.arabstates.undp.org/content/rbas/en/home/library/huma_development/arab-human-development-report-2016-youth-and-the-prospects-for-/.

⁽¹¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>.

2.8.5. Sotsiaalpartnerid ja teised spetsialiseerunud organisatsioonid on rõhutanud mitteformaalse hariduse keskset rolli olulise vahendi ja pikaajalise lahendusena võitluses radikaliseerumise ja äärmusluse vastu ning selle panust riskirühmade, eelkõige noorte ja naiste integreerimisse.

2.8.6. Komitee väljendab heameelt mitteformaalse hariduse tähtsuse tunnustamise üle formaalse hariduse täiendusena ning on seisukohal, et nendevahelist koostoiimet tuleks tugevdada. Nii on komitee seisukohal, et mitteformaalse hariduse osas tuleks võtta rohkem poliitilisi kohustusi ja eraldada selleks suurem eelarve, sest mitteformaalne haridus soodustab noorte arengut ja sotsiaalset kaasatust ning õpetab neile aktiivset osalust ja demokraatlikke väärtusi, lisaks on see hea vahend rahukultuuri tugevdamiseks.

2.9. Liikuvus teadus- ja haridusvaldkonnas: teadmiste lõhe ületamine

2.9.1. Noorte liikuvusel on oluline osa Vahemere piirkonna ees seisvatele väljakutsetele vastamisel. Ränne on Araabia riikides kõrgelt kvalifitseeritud noorte sotsiaalse tõrjutuse tunnus. Seetõttu tuleb soodustada nii lähte- kui ka sihtriikide jaoks kasulikku rännet. Selleks on vaja laiemalt tunnustada kvalifikatsioone ja diplomeid, soodustada liikuvust teadusvaldkonnas ja parandada õigusraamistikku, millega reguleeritakse naaberriikide kodanike uurimistöö, õpingute, õpilasvahetuse, koolituse ja vabatahtlikus teenistuses osalemise eesmärgil ELi sisenemise ja ELis elamise tingimusi.

2.9.2. Samas on üks suurimaid lõhesid Vahemere kahe kalda vahel teadmiste lõhe. Seepärast peab komitee vajalikuks võtta meetmeid, et edendada teaduslike ja akadeemiliste teadmiste loomist ja ringlust, ning teeb ettepaneku luua ja edendada Euroopa – Vahemere piirkonna ühiseid teadmiste ja uurimisvõrgustikke. Samuti peab komitee oluliseks soodustada asjakohaste akadeemiliste ja teadustööde tõlkimist, eelkõige araabia keelest ja araabia keelde.

2.9.3. Lisaks rõhutab komitee vajadust toetada õpilaste, õpetajate, uurijate, teadurite ja teadlaste liikuvust eri programmide, vahetuste ja praktikaperioodide raames, sest see on oluline viis akadeemilise kvaliteedi ja noorte tööalase konkurentsivõime edendamiseks, tugevdades programmi „Erasmus+“ tõhusat rakendamist ja tulemuste saavutamist Euroopa – Vahemere piirkonna riikides, ning samuti teadmiste ringluse ja kultuuridevahelise dialoogi soodustamiseks.

2.10. Meedia ja kultuuridevaheline dialoog: sallivuse alused

2.10.1. Kohalike meediaväljaannete mitmekesisus, sõltumatus ja professionaalsus on sotsiaalse arengu tagatised ning aitavad kiirendada naaberriikides toimuvaid muutusi.

2.10.2. Komitee rõhutab vajadust soodustada Euroopa – Vahemere piirkonnas meediaväljaannete dialoogi ja koostööd, et parandada ja tugevdada kutsestandardeid ja nende õigusraamistikke. Samuti on ülimalt oluline anda panus meedia- ja väljendusvabaduse tagamisse ja kaitsmisse.

2.10.3. Siinkohal on oluline tunnustada meedia rolli kultuuridevahelise dialoogi parandamises ning vastastikuse austuse, sallivuse ja mõistmise soodustamises. Praeguses olukorras, kus sageneb läänevastane retoorika Vahemere lõunapiirkonna riikides ning ksenofoobiat õhutav populistlik retoorika Euroopas, on olulisem kui kunagi varem teha jõupingutusi, et võidelda selliste narratiividega ja seista vastu vaadetele, mis vastandavad mustvalgel ja välistaval moel rahvaid, kultuure ja religioone.

2.10.4. Sellega seoses väljendab komitee heameelt selliste projektide käivitamise üle, millega püütakse tagada Euroopas juba eksisteeriva mitmekesisuse austamist ning soodustada eelarvamuste-, stereotüüpide- ja moonutustevaba teabe levikut, nagu näiteks Hispaania meediamaastikul tegutsev Observatorio de la islamofobia,⁽¹²⁾ mis propageerib rassismivaba teavet. Samas innustab komitee selletemaliste valdkonnaüleste projektide käivitamist.

2.10.5. Lisaks julgeolekuvaldkonnale võib võimaluste puudumine, eelkõige noorte seas, olla üks ebastabiilsuse allikaid ja anda omapoolse panuse radikaliseerumise põhjustesse. On selge vajadus võidelda äärmusluse ja rassismiga ning neid ära hoida kultuuridevahelise dialoogi edendamise kaudu. Näiteks peaksid kultuuride- ja religioonidevahelise dialoogiga tegelevad asutused ja võrgustikud tugevdama oma koostoiimet ja täiendavust, et saavutada suurem mõju.

⁽¹²⁾ <http://www.observatorioislamofobia.org/>.

2.10.6. Vahemere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogud, majandus- ja sotsiaalvaldkonna osalejad ja kogu kodanikuühiskond peavad olema kaasatud radikaliseerumise ja vägivaldse äärmusluse ennetamise. Selleks on vaja teabevahetuse ja koostöö mehhanisme koos selleks eraldatud eelarvega ning tegeleda õigluse, soolise ebavõrdsuse, vihakõne, noorte tööpuuduse ja kirjaoskamatus küsimustega, et anda panus laiemasse radikaliseerumist vastasesse töösse, mis hõlmab ka kultuuridevahelise dialoogi soodustamist. Sellega seoses tuleb rõhutada tööd, mida teevad radikaliseerumislase teadlikkuse võrgustik⁽¹³⁾ ja selle tippkeskus.

2.10.7. Komitee peab väga oluliseks soodustada kõnealuse piirkonna haritlaste, kunstnike ja kultuuritegelaste vahetusi, kuna nemad on sotsiaalse muutumise protsesside peamised vedajad. Selleks tuleks edendada ühisprojekte, mis soodustavad dialoogi ja vastastikust mõistmist. Samas kutsub komitee üles tihedamale kooskõlastamisele ja koostööle kultuuripärandi kaitse valdkonnas ning tutvustama ja esile tõstma kultuuri ja kunsti eri distsipliine ja iseärasusi, mis Euroopa – Vahemere piirkonnas koos eksisteerivad kui tähtsad ühtekuuluvuse ja üksteise tundmise elemendid.

2.11. Kodanikuühiskond ja sotsiaalvaldkonna sidusrühmade koostoime: kaasamise ja arutelu foorumid

2.11.1. Majanduskriis ja ksenofoobia Vahemere põhjaranniku riikides, kuid ka väljendusvabaduse taotlemine ja võitlus inimõiguste eest lõunarannikul, mõjutavad otsustavalt majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste saavutamist Euroopa – Vahemere piirkonna riikide ühiskonnas.

2.11.2. Sellega seoses märgitakse Euroopa Parlamendi 2015. aasta novembri inimõiguste edendamise raportis,⁽¹⁴⁾ et kodanikuühiskond vajab suuremat toetust. Sellest hoolimata on lõunapiirkonna riikide kodanikuühiskonna organisatsioonide nähtavus ikka veel ebapiisav, arvestades nende jõupingutusi ja aeg-ajalt võetavaid riske ning nende rolli sotsiaalsete muutuste soodustamises. Vahemere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogudel võib olla oma roll kohtumis-, arutelu- ja levitamislavormide pakkumisel.

2.11.3. Komitee märgib, et kaasamise annab oma panuse vabatahtlike sektor. Samuti peab komitee vajalikuks, et Euroopa Komisjon suurendaks toetust projektidele, mida organiseeritud kodanikuühiskond korraldab oma majandus- ja sotsiaalvaldkonna organisatsioonide, ühenduste ja nende moodustatavate võrgustike kaudu, ning tõhustaks partnerlust ja koostoimet eri osalejate vahel.

2.11.4. Komitee leiab, et Euroopa – Vahemere piirkonna ministrid peaksid tegema konkreetsetes projektides koostööd Vahemere piirkonna majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonide tippkohtumisega, ilma et see piiraks toetust kodanike- ja kultuuriühendustele.

2.12. **Naised:** majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste kese

2.12.1. Kolmel Euroopa – Vahemere piirkonna ministrite konverentsil, millel käsitleti naise rolli suurendamist ühiskonnas ning mis toimusid Istanbulis⁽¹⁵⁾ (2006), Marrakechis⁽¹⁶⁾ (2009) ja Pariisis⁽¹⁷⁾ (2013), kohustusid valitsused täitma konverentsil heakskiidetud ülesanded saavutada naiste ja meeste vahel võrdsed võimalused osaleda poliitilises, majanduslikus, ühiskondlikus ja sotsiaalses elus, võidelda igasuguse naiste ja tütarlaste vastase vägivalga ja diskrimineerimise vastu ning tegeleda hoiakute ja käitumise muutmisega, et saavutada sooline võrdõiguslikkus eesmärgiga edendada naiste võimendamist mitte üksnes õiguste mõttes, vaid ka tegelikkuses.

2.12.2. Vahemere lõunapiirkonna riikides vastu võetud seadusemuudatustest hoolimata leitakse ÜRO Arenguprogrammis, et majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste valdkonnas ollakse naiste võrdõiguslikkuse saavutamisest veel kaugel.

2.12.3. Komitee märgib suurt erinevust ametlike sõnaavalduste, ametiasutuste ettepanekute ja isegi kehtivate õigusaktide ning selle vahel, mida naised iga päev kogukondades kogevad, ning toonitab vajadust ühtlustada riikide õigusaktid põhiseadustega ja täita õiguslüngad, mis võimaldavad naisi diskrimineerivate tavade jätkumist.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network.

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0344+0+DOC+XML+V0//ET>.

⁽¹⁵⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4224/ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

⁽¹⁶⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4756/second-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

⁽¹⁷⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4226/third-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>.

2.12.4. Sellega seoses rõhutab komitee vajadust tagada vahendid õigusaktide tõhusa rakendamise eest vastutavate asutuste – kohtud, õiguskaitseorganid, ettevõtjad ja haridustöötajad, ajakirjandus, institutsioonid nagu majandus- ja sotsiaalnõukogud jne – koolitamiseks ja nende teadlikkuse suurendamiseks.

2.12.5. Selleks et tugevdada õigusi ja saavutada paremaid tulemusi, soovib komitee kohalikel ametiasutustel teha koostööd soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonidega, sest neil on parem ülevaade elanikkonna probleemidest ja vajadustest. Eri osalejate ühistööd saab toetada teadusmaailma (ülikoolide ja spetsialiseerunud uurimiskeskuste) panusega. Üks asjakohane näide on Euroopa – Vahemere piirkonna naiste fond, ⁽¹⁸⁾ mis korraldas koostöös naiste õiguste liigade föderatsiooni, Marrakechi kohalike ametiasutuste, Cadi Ayyadi ülikooli, piirkondliku inimõiguste komisjoni ja muude kohalike organisatsioonidega teavituskampaania varajaste abielude vastu.

2.12.6. Komitee palub Vahemere Liidu liikmesriikide ministritel võtta neid valdkondi arvesse järgmisel ministrite konverentsil ning eraldada piisavaid rahastamisvahendeid selliste ettevõtmiste ja kampaaniate elluviimiseks.

2.12.7. Komitee on seisukohal, et eeltoodud punktide arvestamata jätmisel on ulatuslikud tagajärjed. Varajased abielud, haridustee varajane katkestamine ning sellest tulenev naiste vähene väärtustamine tööturul ja poliitikas on mõned ilmingud, mis mõjutavad negatiivselt õiguste, eelkõige naiste ja tütarlaste õiguste tagamist.

Brüssel, 18. oktoober 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹⁸⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/>.